

En aquest article vull parlar de com es pot afavorir el benestar emocional dels alumnes, de les famílies, dels mestres que participen en l'entrada matinal al parvulari de l'escola, a partir d'unes estratègies de comunicació positiva i d'unes condicions metodològiques que estimulen i asseguruen un aprenentatge de construcció compartida, però alhora únic i intransferible.

Arribada a l'escola

Un bon recurs per aconseguir el benestar del grup classe, així com el del docent, és el de vetllar per l'heterogeneïtat de l'alumnat des d'un bon principi, des del primer minut d'entrar a l'aula. Això és factible, ja que al parvulari els horaris són més flexibles que a primària, cosa que ens permet jugar amb la jornada escolar segons com ens arribin els alumnes.

Una de les premisses a tenir en compte per tal d'afavorir un inici qualitatiu de la jornada escolar és l'arribada del docent amb prou antelació a l'escola (si és possible, mitja hora abans); això li permetrà situar-se en el lloc de treball en un estat emocional menys estressant i amb una millor predisposició per desenvolupar la jornada laboral, en una escenificació comparable a l'escalfament que fan els esportistes abans d'entrar en competició.

Personalment, he comprovat que arribar d'hora em repercuteix positivament en la feina i em proporciona serenitat i seguretat al llarg del dia: xerro amb els companys (escalfo cordes vocals, el nostre gran instrument de treball), buido la bufeta per assegurar-me de no haver de sortir de l'aula, em poso la bata, i anticipo accions que puguin destorbar l'atenció directa de l'alumnat (preparar el material necessari, fer alguna trucada telefònica, imprimir algun document, fer fotocòpies, endreçar l'aula, etc.).

L'autonomia física i emocional permet als infants avançar, aprendre i superar-se davant les dificultats

Rutina i autonomia

Comptar amb un mestre de reforç o amb el tècnic d'infantil en el moment que s'obre la porta als alumnes és més que un luxe, així que es pot donar el cas que aquest recurs humà no hi sigui. Però siguem generosos i situem-nos en el plantejament inicial: mentre el tutor diu el primer bon dia dins l'aula, l'altre mestre rep els alumnes al passadís per controlar-los, regular-los i mostrar-los a treure's la jaqueta, penjar la motxilla i posar-se la bata, és a dir, ensenyar-los rutines del dia a dia que són molt importants per afavorir l'autonomia personal de cada infant. A P3 té una

importància rellevant educar aquests hàbits, que són símptoma de creixement positiu. L'assoliment d'aquestes rutines ens diu molt de cada infant, ja que es poden extrapolar a altres situacions d'aprenentatge escolar. L'autonomia física i emocional permet als infants avançar, aprendre i superar-se davant les dificultats.

Com estàs?

Mentre es van rebent pares, mares i alumnes, només amb la primera salutació ja es pot recollir força informació del seu estat d'ànim. Una traducció explícita per part dels adults acompanyants és de gran ajut i beneficia directament l'alumnat a través de la comprensió de l'educador.

L'ENTRADA A L'ESCOLA: TEMPS PER COMUNICAR

Organització i funcionament

L'estat d'ànim amb què el nen arriba a l'escola repercuteix en el grup i en el seu propi aprofitament de les activitats: quan l'estat d'ànim és negatiu, l'infant pot manifestar tristesa, plor, desànim, rebequeria, oposició a venir a l'escola, etc. Caldria generar respecte i comprensió quan escoltem la possible causa del seu desgavell emocional. Canviar l'estat d'ànim de l'alumne no es fa fàcil; cal donar-li temps perquè es recuperi i torni a la normalitat, i moltes vegades no calen paraules, tan sols acariciar-lo, acompanyar-lo, donar-li la mà... Si hi ha paraules dolces de bon pronòstic, l'alumne millorarà, seguint el seu propi curs. Les causes d'aquest malestar poden ser variades: que arribi amb son a l'escola per haver anat a dormir tard, que hagi vingut amb presses per llevar-se amb el temps just (l'infant no pot comprendre la precipitació injustificada), que estigui gelós del germà, que no hagi vist el final dels dibuixos animats, que no li hagin deixat portar la joguina que vol ensenyar als amics, que no li agradin les sabates que porta, etc.

Què passa si no hi ha mestra de suport en l'arribada dels nens a l'escola? Es pot organitzar l'aula en racons: ordinadors portàtils amb CD interactius, puzles, mosaics, jocs de taula (dòmino, Memory), jocs magnètics (crear cares, disfressar personatges, etc.), enfilalls, biblioteca d'aula... Especialment a partir de P4 els alumnes són més autònoms quan entren al centre i no cal guiar-los tant. Així, a mesura que van resolent les petites tasques de penjar la motxilla i la jaqueta al penjador, van entrant a l'aula i trien el racó que els interessa més.

Els pares, mares o cuidadors aprofiten aquest espai-temps per preguntar dubtes o bé per comunicar petites coses que els amoinen, que els han alegrat, que els conforten, que els produeixen inseguretat, etc. No arriba tot l'alumnat a la mateixa hora, els nens van entrant de forma intermitent en un període de temps d'entre cinc i deu minuts. Aquests parèntesis permeten mantenir un tracte més personalitzat amb les famílies.

En aquest període de temps, cada infant té un ritme d'execució particular: mentre uns es posen, es treuen, pengen, obren i tanquen la motxilla, n'hi ha d'altres que no han fet el pipí o la caca a casa... o que en tornen a tenir ganes; uns tenen set; altres tenen moltes ganes de contar alguna cosa que els ha passat... Llavors, els alumnes que no estiguin en cap d'aquestes situacions poden mirar un llibre de la biblioteca d'aula o posar-se a jugar als racons (sempre que l'aula estigui preparada).

Replantejament de la programació

Què fa el tutor quan ja ha acomiadat els acompanyants i tanca la porta? Escoltar/parlar amb els que han entrat de mal humor o fent una rebequeria; expressar, a qui té dificultats d'autocontrol, les seves capacitats en positiu;

instaurar marcadors que ajudin l'alumne al canvi de ritme sobtat: per exemple, cantar una cançó pot ser l'indicador que marqui que s'ha de recollir el que s'estava fent i que s'ha de seure en rotllana per disposar-se a conversar. En la transició es recorda als que tenen molta necessitat d'anar al vàter i de beure aigua que encara hi són a temps, es fa una ullada per veure si penja algun moc i es convida qui ho necessiti a agafar el mocador de paper. Penso que és important vetllar aquest aspecte de necessitats primàries abans que es comenci una activitat grupal, perquè en aquestes edats es requereix un esforç d'atenció i concentració considerable en un marge petit de temps.

Ja hi som tots!

Saludar amb un "BON DIA", alumne per alumne, en situació de rotllana, permet prendre consciència de l'existència de cada persona, i en aquest petit instant dedicat a cada infant s'acaben de recollir els detalls que han pogut passar desapercibuts. És un diàleg entre mestre i alumne però en el qual els altres ESCOLTEN: així sabem més d'ells i podem ser més empàtics. És un bon moment per expressar situacions presents, passades o futures, com ara: "t'hem trobat a faltar aquests dies que has estat malalta", "el teu germà encara és a l'hospital?", "estàs molt guapo amb aquesta tallada de cabells!", "podràs portar la teva mascota a la classe?", "digues als companys allò tan interessant que m'has explicat aquest matí", "estàs més tranquil·la o encara estàs enfadada?", "fem un aplaudiment a en Pau, avui s'ha posat la bata tot sol!".

En aquests moments del BON DIA hi ha alumnat que aboca sentiments, emocions i notícies sense que se li hagi demanat directament, perquè troba un espai ideal de comunicació. El grup d'humans que formem part de la classe ens vinculem, ens coneixem els uns als altres, sabem com ens sentim, i a partir d'aquí el camí que emprenem és més saludable, menys frustrant, més enriquidor.

anticipat el que pugui passar al llarg de la jornada; preparar algun material que falta amb l'ajut d'algun nen per tal de trencar-li l'angoixa; escoltar les notícies que els nens volen compartir; acostar-se a qui li costa parlar en gran grup, en una activitat de conversa, i intentar esbrinar com es troba; felicitar, a través de petits detalls, qui normalment té tendències disruptives...

Hem recollit molta informació, de manera que es pot mantenir la programació del matí, però potser es pot valorar el fet d'introduir una activitat sorgida de l'aportació d'un alumne o, simplement, de canviar l'ordre dels exercicis estipulats.

Aquest diàleg personalitzat (segons les necessitats) no s'ha de viure amb presses, encara que hi hagi un marc temporal de programació que ens posa límits.

El docent sap si pot allargar o no aquesta estona d'entrada per a l'activitat programada a continuació, ja que, tot i estar al parvulari, en el grup poden intervenir altres professionals (música, psicomotricitat, informàtica) que poden fer difícil la flexibilitat horària. En aquest sentit, podem

El pas següent és oferir l'agenda de les activitats que es poden fer al llarg de la jornada. Aquesta perspectiva dona seguretat als infants més petits de l'escola. L'ordre espacial-temporal dona molta tranquil·litat sobretot a qui presenta inquietud, impulsivitat, hiperactivitat i/o desatenció.

Parlem-ne...

En un grup de parvulari els moments de conversa sovint poden resultar angoixants perquè tothom vol parlar alhora. Fins i tot ho pot ser més pel mestre que pel mateix alumnat, ja que ha de frenar l'allau de comentaris personals. Tothom creu que allò que està expressant és més important que l'opinió o idea de l'altre i, automàticament, puja el volum de veu. És una situació molt habitual, sobretot a P3, quan encara no s'han assumit mecanismes de conversa (torn de paraula, escoltar l'altre, ruptures comunicatives). S'ha de tornar a la situació zero, però mai des del crit, perquè llavors el docent no seria un bon model comunicatiu. Una cançó, un poema, un embarbussament, etc., pot posar punt i final al guirigall. Aleshores, cal posar ordre i explicar que parlar d'un en un, sense trepitjar-se, és bàsic per poder-se entendre.

Escoltar-se a un mateix porta a escoltar els altres. La comunicació oberta, positiva, produeix una energia invisible carregada d'amor i d'afecte que els infants capten amb gran facilitat

El mestre ha de fer servir la comunicació verbal i la no verbal per afavorir l'autocontrol de l'alumnat que vol acaparar la conversa: és el moderador. Hem d'estar molt alerta i tenir presents els infants que solen passar desapercibuts (ja sigui per timidesa o pel fet de tenir poques habilitats lingüístiques); els hem de fer saber que ens interessen, que no ens oblidem d'ells i que també són importants.

La salut dels alumnes i del docent

Aquest primer moment del dia és el pilar sòlid que marca la construcció en positiu de la jornada. Ens dona el tret de sortida cap al respecte que ens genera cada persona que forma part de la classe, i això garanteix un aprenentatge fluid, flexible, heterogeni, serè, divertit..., en definitiva, saludable.

El docent ha de mirar d'aconseguir que la transmissió i interpretació de sentiments, emocions, pensaments i coneixements es porti a terme amb qualitat, en un context de respecte. Ha de fer de facilitador, posant en marxa unes facultats tan humanes com són la comprensió i l'expressió, que faciliten la posada en marxa de les funcions cognitives cerebrals.

També és important prestar atenció a com ens trobem nosaltres, els docents: en quin estat anímic iniciem la jornada laboral? Hem d'exercir l'autoescolta des que ens llevem per tal d'assegurar un cert grau d'èxit en el dia que enfrontarem: la vida laboral forma part de la nostra vida personal, no hi camina en paral·lel. Escoltar-se un mateix porta a escoltar els altres. La comunicació oberta, positiva, produeix una energia invisible carregada d'amor i d'afecte que els infants capten amb gran facilitat.

Tots els mestres tenim més o menys els mateixos objectius i tendim a l'homogeneïtat, partint de l'heterogeneïtat de l'alumnat. Tenim uns reptes programàtics que ens marquen cap a on hem d'anar, però cadascú hi ha d'arribar per una via pròpia. Nosaltres hi som per observar i escoltar allò que interessa a cada infant per tal d'afavorir l'aprenentatge únic i intransferible que mereix. Escoltar l'alumne significa conèixer-lo i identificar les seves necessitats i interessos per tal de motivar-lo i així fer engrescadora la seva entrada en el món dels coneixements.

Montserrat Garcia Pons
Mestra d'Educació Infantil i Primària
Logopeda col·legiada núm. 3553
mgarc254@xtec.cat